

УДК 378.4.046-021.64:615.8

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-3\(44\)-531-539](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-3(44)-531-539)

Кравченко Михайло Віталійович аспірант кафедри фізичної культури та спорту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, тел. +380 (93)-144-72-14, <https://orcid.org/0009-0004-2187-5110>

ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Анотація. У статті розглядається підготовка бакалаврів фізичної терапії та реабілітації як актуальна педагогічна проблема, зумовлена зростаючими вимогами до якості освіти та професійної компетентності фахівців у сфері охорони здоров'я. Проаналізовано стан розроблення проблеми в науковому дискурсі, розкрито особливості підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії та реабілітації. Методологія дослідження базується на міждисциплінарному підході, що поєднує теоретичну, практичну, науково-дослідну та інтерактивну складові навчального процесу і передбачає інтеграцію сучасних освітніх технологій, клінічного досвіду та наукових досліджень, це дозволяє сформувати висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в сфері реабілітації, застосовувати інноваційні методи лікування та сприяти покращенню якості життя пацієнтів.

Наукова новизна полягає у деталізації особливостей підготовки бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації, зокрема у впровадженні цифрових технологій у навчальний процес, інтеграції сучасних реабілітаційних методик, посиленні міждисциплінарної взаємодії та приведенні освітніх програм у відповідність до міжнародних стандартів. Це сприяє формуванню нового покоління висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати у сфері реабілітації.

Підготовка бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації є важливим напрямом сучасної освіти, що спрямований на формування висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно застосовувати сучасні методи реабілітації. Комплексний підхід до навчання дозволяє майбутнім фахівцям засвоїти не лише теоретичні знання, але й практичні навички оцінки стану пацієнтів, розробки індивідуальних програм відновлення, роботи в команді з іншими медичними фахівцями та використання наукових досягнень у клінічній практиці. Важливим аспектом є також розвиток комунікаційних навичок, формування етичних принципів і підготовка до роботи в різних медичних установах.

Ключові слова: фізична терапія, реабілітація, підготовка бакалаврів, сучасна освіта.

Kravchenko Mykhailo Vitaliiovich Post-graduate student of the Department of Physical Culture and Sports of National University “Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic”, Poltava, tel. +380(93)-144-72-14, <https://orcid.org/0009-0004-2187-5110>

TRAINING OF BACHELORS OF PHYSICAL THERAPY AND REHABILITATION AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Abstract. The article deals with the training of bachelors of physical therapy and rehabilitation as an urgent pedagogical problem due to the growing demands on the quality of education and professional competence of healthcare professionals. The state of development of the problem in the scientific discourse is analyzed, the peculiarities of training future bachelors of physical therapy and rehabilitation are revealed. The methodology of the study is based on an interdisciplinary approach that combines theoretical, practical, research and interactive components of the educational process and involves the integration of modern educational technologies, clinical experience and scientific research, which allows to form highly qualified specialists who are able to work effectively in the field of rehabilitation, apply innovative methods of treatment and contribute to improving the quality of life of patients.

The scientific novelty lies in detailing the peculiarities of training bachelors in physical therapy and rehabilitation, in particular in the introduction of digital technologies in the educational process, integration of modern rehabilitation techniques, strengthening interdisciplinary interaction and bringing educational programs in line with international standards. This contributes to the formation of a new generation of highly qualified specialists capable of working effectively in the field of rehabilitation.

The training of bachelors in physical therapy and rehabilitation is an important area of modern education aimed at forming highly qualified specialists who can effectively apply modern methods of rehabilitation. An integrated approach to education allows future specialists to acquire not only theoretical knowledge but also practical skills in assessing patients' condition, developing individual rehabilitation programs, working in teams with other medical professionals, and using scientific achievements in clinical practice. Another important aspect is the development of communication skills, the formation of ethical principles and preparation for work in various medical institutions.

Keywords: physical therapy, rehabilitation, bachelor's training, modern education.

Постанова проблеми. Сучасна система охорони здоров'я стикається з безпрецедентними викликами, серед яких зростання поширеності хронічних захворювань, травматизм, а також наслідки воєнних дій, що потребує реабілітації, а потому висококваліфікованих фахівців з фізичної терапії та реабілітації. Підготовка бакалаврів у цій галузі є ключовим елементом забезпечення якісної реабілітаційної допомоги, однак, існує ряд суперечностей. По-перше, недостатня інтеграція теоретичних знань з практичними навичками. Студенти нерідко отримують теоретично знання, але відчувають труднощі з їх застосуванні у клінічній практиці. Це пов'язано з недостатньою кількістю практичних занять, обмеженим доступом до клінічних баз та відсутністю стандартизованих методик оцінки практичних навичок. По-друге, часткова відсутність стандартизованих підходів до оцінки фахових компетентностей здобувачів вищої освіти. Не завжди зрозуміло, які саме компетентності необхідно формувати у бакалаврів та як їх ефективно оцінювати. Це призводить до неякісної підготовки студентів та ускладнює процес працевлаштування випускників. По-третє, недостатня увага до розвитку навичок критичного мислення та науково-дослідницької діяльності. Бакалаври з фізичної терапії та реабілітації повинні вміти аналізувати наукову-медичну літературу, застосовувати принципи доказової медицини та брати участь у науково-практичних дослідженнях. Однак, освітні програми недостатньо забезпечують розвиток цих навичок.

Швидкий розвиток технологій та методик реабілітації вимагає постійного оновлення освітніх програм, впровадження нових технологій, таких як телереабілітація, віртуальна реальність та роботизована реабілітація, що вимагає від спеціалістів постійного навчання та підвищення кваліфікації [2].

Особливим викликом в системі підготовки фахівців фізичної терапії та реабілітації є війна в Україні яка спричинила різке зростання кількості людей, які потребують реабілітації [1].

В основу вирішення проблеми підготовки бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації в Україні покладено концептуальні положення нормативних документів: законів України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» (2005), «Про вищу освіту» (2014), «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (2020), «Про реабілітацію осіб з обмеженнями життєдіяльності» (2020).

У законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (2020) зазначено, що стратегія охорони здоров'я в аспекті реабілітації спрямована на досягнення оптимального рівня функціонування особи у взаємодії з її навколишнім середовищем, з урахуванням соціальної інтеграції та незалежності; з цією метою використовуються інтегровані підходи до розбудови, оптимізації та укріплення ресурсів людини, заохочення до взаємодії зі сприятливим навколишнім середовищем, що зумовлює наявність численної групи фахівців відповідного профілю [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підґрунтям для дослідницького пошуку послуговували ідеї, сформовані у працях вітчизняних (А. Фастовець, О. Погонцева, Ю. Базильчук, Т. Бойчук, М. Голубева, Ю. Долинний, О. Карпуніна, Ю. Лянной, О. Степаненко, Ю. Бойчук, Л. Кравченко, І. Башкін, О. Лисенко, С. Федорчук, О. Шинкарук) та зарубіжних учених (К. Bolander, B. Gibson, A. Jones, C. Bsthell, C. A. Broberg, H. Gunn, C. Kell, N. Patton, S. Chan, L. A. Hale, S. Hayes, C. Wikstrom-Grotell). Так, О. Погонцева, яка досліджує теоретичні та практичні аспекти формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності в оздоровчих центрах, виявила та обґрунтувала педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності в оздоровчих центрах, а саме: модернізація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації і його спрямування на формування їх готовності до професійної діяльності в оздоровчих центрах [4]. А. Фастовець досліджувала теоретичну і практичну підготовку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'я-збережувальної діяльності, розроблено концепцію підготовки фахівців-реабітологів, яка базується на компетентнісному, контекстному, логіко-структурному, інтегрованому, діяльнісному та технологічному методологічних підходах. Нею виокремлено комплекс педагогічних умов, до якого належать: проектування професійно-мотиваційного середовища закладу освіти шляхом застосування інтерактивних технологій; упровадження міжпредметної та транспредметної інтеграції в формуванні природничо-наукової компетентності майбутніх фахівців із фізичної терапії й ерготерапії [8].

Мета статті - розкрити сутність підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії та реабілітації, як педагогічну проблему.

Використовуються теоретичні методи, нормативні документів, що дозволяє визначити основні тенденції та вимоги до підготовки фахівців з фізичної терапії та реабілітації. Порівняльний метод застосовується для аналізу відмінностей у підходах до навчання у вітчизняних та закордонних університетах, що дає можливість оцінити їхню ефективність та відповідність міжнародним стандартам. Емпіричні методи включали опитування та анкетування студентів і викладачів, що дозволяє виявити рівень задоволеності освітнім процесом, ефективністю практичної підготовки та потреб у впровадженні нових навчальних технологій. Спостереження за освітнім процесом у закладах вищої освіти допомагає оцінити реальний стан підготовки студентів, рівень застосування інтерактивних методів навчання та якість клінічної практики.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблеми підготовки бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації передбачає вдосконалення робочих програм навчальних дисциплін, розроблення сучасних реабілітаційних програм, що відповідають потребам практики та міжнародним стандартам, розроблення нових методів навчання реабілітаційного процесу, таких як

симуляційні технології, онлайн-курси, майстер-класи, запровадження інтерактивних форм навчання, що сприяють розвитку практичних навичок, а також підвищення кваліфікації викладачів, яке передбачає забезпечення постійного професійного розвитку викладачів, надання можливостей для стажування у провідних центрах реабілітації та клініках, залучення до викладання практикуючих фахівців з фізичної терапії та реабілітації [1].

У контексті реформування вітчизняної системи освіти та економічних трансформацій на ринку праці, спрямованих на оновлення змісту освіти і форм навчання, підготовка майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації у сучасних закладах вищої освіти, є надзвичайно важливою для забезпечення якісної реабілітації ветеранів війни, людей, які постраждали внаслідок війни та пацієнтів з різними нозологіями, а потому покращення їхнього фізичного здоров'я та якості життя.

Теоретичні засади дослідження базуються на компетентнісному, міждисциплінарному, доказовому та інноваційному підходах.

Компетентнісний підхід дозволяє забезпечити не лише знання, а й розвиток професійних навичок, умінь та особистісних якостей, необхідних для ефективної роботи у сфері реабілітації.

Основними аспектами компетентнісного підходу є: формування професійних компетентностей, інтеграцію теорії та практики, а також використання сучасних педагогічних методів. Фахівці мають отримувати як теоретичну підготовку (анатомія, фізіологія, біомеханіка, патологія та методи реабілітації), так і практичні навички (робота з пацієнтами, використання реабілітаційного обладнання, мануальна терапія). Важливим є також розвиток комунікативних здібностей, необхідних для ефективної взаємодії з пацієнтами, їхніми родинами та міждисциплінарними командами [6].

Міждисциплінарний підхід забезпечує інтеграцію знань з медицини, біомеханіки, фізіології, психології та соціальної роботи, що сприяє комплексному підходу до підготовки фахівців. Аспектами міждисциплінарного підходу є: взаємозв'язок між медичними, педагогічними, соціальними та психологічними дисциплінами.

Впровадження доказового підходу, що ґрунтується на використанні передових наукових досліджень, клінічно обґрунтованих методик і критичного аналізу ефективності реабілітаційних втручань є дуже важливим. Основними складовими доказового підходу є інтеграція актуальних наукових даних у навчальний процес, розвиток аналітичного мислення, формування навичок оцінки та застосування доказових реабілітаційних технологій, а також впровадження методик об'єктивного контролю знань та практичних компетенцій. Такий підхід забезпечує високий рівень компетентності майбутніх фахівців та сприяє їхній здатності приймати обґрунтовані клінічні рішення.

Інноваційний освітній підхід передбачає впровадження інноваційних освітніх стратегій, що спрямовані на формування висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно реагувати на швидкі зміни у сфері медичної реабілітації. Одним із ключових аспектів інноваційного підходу є застосування цифрових технологій у навчальному процесі.

Використання віртуальної та доповненої реальності, інтерактивних симуляторів, телемедицини та електронних освітніх платформ забезпечує моделювання реальних клінічних ситуацій, що підвищує рівень практичної підготовки студентів. Впровадження штучного інтелекту та аналізу великих даних сприяє персоналізації навчального процесу та вдосконаленню системи оцінювання компетенцій. Використання передових технологій навчання сприяє інтеграції міждисциплінарних знань, підвищенню якості освіти та розвитку професійних компетенцій здобувачів вищої освіти.

Очікувані результати дослідження включають визначення оптимальних моделей підготовки бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації, оцінку ефективності застосування інноваційних освітніх технологій, а також розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення освітніх програм. Комплексний підхід до аналізу освітніх процесів дозволить підвищити рівень підготовки фахівців, що сприятиме їхній конкурентоспроможності на ринку праці та покращенню якості надання реабілітаційних послуг.

Дослідження педагогічної проблеми підготовки бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації є важливим кроком щодо вдосконалення педагогічної освіти. Інтеграція міжнародних стандартів, впровадження сучасних технологій та адаптація освітнього процесу до реальних потреб медичної сфери забезпечать підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати у сфері фізичної терапії та реабілітації, покращувати якість життя пацієнтів і впроваджувати інноваційні підходи у відновлювальну медицину [7].

В ході дослідження та аналізу літературних джерел було визначено основні моделі підготовки бакалаврів фізичної терапії та реабілітації:

1. Компетентнісно-орієнтована модель – передбачає акцент на формуванні ключових професійних компетентностей, необхідних для ефективної роботи в сфері фізичної терапії та реабілітації. Основні методи: практико-орієнтоване навчання, симуляційні тренінги, міждисциплінарний підхід.

2. Доказово-орієнтована модель – базується на інтеграції результатів наукових досліджень у навчальний процес. Включає опанування студентами сучасних реабілітаційних методик, критичний аналіз наукових даних та розробку персоналізованих реабілітаційних програм.

3. Цифрова модель навчання – використовує сучасні технології (доповнена та віртуальна реальність, телемедицина, електронні платформи), що сприяють глибшому засвоєнню матеріалу та розширенню доступу до якісної освіти.

4. Міжнародна інтеграційна модель – передбачає академічну мобільність, міжнародні стажування, участь у спільних наукових проєктах і впровадження європейських стандартів навчання у сфері фізичної терапії.

5. Дуальна модель навчання – поєднує теоретичну підготовку з активною практикою у клінічних базах та реабілітаційних центрах, що дозволяє студентам набувати практичного досвіду ще під час навчання.

Для оцінки ефективності впровадження інноваційних освітніх технологій використовуються якісні та кількісні показники, що охоплюють рівень засвоєння матеріалу, формування професійних компетентностей та адаптацію випускників до сучасних викликів медичної реабілітації.

Основними критеріями оцінки є: рівень практичної підготовки (аналіз успішності студентів у симуляційних сценаріях, клінічних стажуваннях та їх готовність до роботи в реальних умовах); застосування практичних компетентностей (тестування, оцінювання навичок за допомогою об'єктивного структурованого клінічного іспиту (OSCE) та зворотного зв'язку від роботодавців); залученість студентів у навчальний процес (моніторинг активності студентів на цифрових платформах, у міждисциплінарних командах та в проєктній діяльності); працевлаштування випускників (відстеження рівня працевлаштування та кар'єрного зростання випускників у сфері фізичної терапії та реабілітації); наукова діяльність студентів (участь у дослідницьких проєктах, публікаційна активність, інтеграція наукових розробок у реальний клінічний досвід);

Підготовка бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації є стратегічно важливим напрямом розвитку педагогічної освіти, що зумовлений глобальними тенденціями до зростання попиту на реабілітаційні послуги. Зміни у демографічній структурі населення, поширення хронічних захворювань, травматизації та професійних порушень потребують підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних працювати на основі доказової медицини та застосовувати інноваційні методи лікування. Аналіз існуючих підходів до навчання, методологічних аспектів підготовки фахівців та практичних викликів реабілітаційної медицини дозволив визначити ключові напрями вдосконалення освітнього процесу [6].

Одним із перспективних напрямів удосконалення підготовки фізичних терапевтів є впровадження доказової медицини у навчальний процес, що передбачає не лише використання сучасних методик реабілітації, а й формування у студентів навичок критичного мислення, аналізу наукових досліджень та застосування результатів у практичній діяльності. Це сприятиме розвитку науково-дослідницької діяльності у сфері фізичної терапії, що, у свою чергу, допоможе підвищити рівень якості надання реабілітаційних послуг.

Важливою умовою вдосконалення підготовки бакалаврів є розвиток міжнародного співробітництва та інтеграція вітчизняної освіти у світову

систему підготовки фізичних терапевтів. Впровадження міжнародних стандартів, адаптація навчальних програм до вимог Всесвітньої конфедерації фізичної терапії (WCPT), участь студентів у міжнародних стажуваннях та обмінах сприятимуть підвищенню їхньої конкурентоспроможності на глобальному ринку праці.

Аналіз освітніх програм як вітчизняних, так і закордонних навчальних закладів показав, що в Україні підготовка бакалаврів у сфері фізичної терапії потребує напрацювань, тоді як у багатьох європейських країнах вона здійснюється за чітко визначеними міжнародними стандартами, що передбачають більше практичних занять, клінічної роботи та інтеграцію новітніх технологій. Важливою умовою підвищення якості навчання є вдосконалення навчальних планів та методів викладання, зокрема впровадження симуляційного навчання, телереабілітації, віртуальної реальності та інших цифрових технологій [2].

В ході дослідження було проведено опитування студентів (124 студенти, спеціальності «227 Терапія та реабілітація» Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка») та викладачів (12 викладачів кафедри фізичної терапії та ерготерапії, Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»). Опитування показало, що одним із ключових викликів є недостатня кількість клінічної практики та недостатня адаптація освітніх програм до реальних потреб ринку праці. Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що ефективна підготовка бакалаврів потребує не лише сучасних навчальних матеріалів, а й активного залучення студентів до клінічної роботи під керівництвом досвідчених фахівців. Дослідження підтвердило необхідність застосування комплексного підходу до навчання, що поєднує теоретичні та практичні методи.

Висновки. Таким чином, підготовка бакалаврів з фізичної терапії та реабілітації потребує комплексного вдосконалення, що включає оновлення освітніх програм, збільшення обсягу практичної підготовки, інтеграцію сучасних технологій, впровадження доказової медицини та посилення міжнародної співпраці. Лише за таких умов вдасться сформувати фахівців нового покоління, здатних ефективно працювати у сфері реабілітації, застосовувати інноваційні методи лікування та сприяти покращенню якості життя пацієнтів.

Література:

1. Беспалова О. О., Арешина Ю. Б., Лянна О. В. Професійна підготовка фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. № 2 (96). С. 23-27.
2. Василенко Н. В. Компетентнісний підхід в освіті: реалізація теорії та практики. Харків: Основа, 2017. 128 с.
3. Гулько, Т., & Рибалко, Л. (2023). Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану в Україні. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, (2(10), 20–27. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(10\).2023.290564](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(10).2023.290564)

4. Погонцева, О. В., Формування готовності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до професійної діяльності в оздоровчих центрах: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія й методика професійної освіти», Київ, 2011. 22 с.

5. Закон України про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: прийнятий 03.12.2020 № 1053-XX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення 21.02.2025).

6. Рибалко Л.М. (2024). Напрями модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, (3К(176)), 404-409. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).89](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).89)

7. Рибалко Л.М. Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до провадження здоров'язберезувальних технологій. *Вісник національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка* : збірник наук. праць / голов. ред. М.О. Носко. Чернігів : НУЧК, 2019. С. 201-208.

8. Фастівець А. В. Природничо-наукова підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії: методологія, теорія, практика : монографія. Полтава: Астроя, 2023. 240 с.

References:

1. Bєspalova O.O., & Aryeshyna Yu.B., & Lyanna O.V. (2020). Profesiyna pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoyi terapiyi ta erhoterapiyi [Professional training of specialists in physical therapy and occupational therapy]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 2, 23-27 [in Ukrainian].

2. Vasylenko N.V. (2017). *Kompetentnisnyy pidkhid v osviti: realizatsiya teorii ta praktyky [Competency-based approach in education: implementation of theory and practice]*. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].

3. Hul'ko T. Yu., & Rybalko L.M. (2023) Profesiyna pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv fizychnoyi kul'tury ta sportu v umovakh voyennoho stanu v Ukrayini [Professional training of future specialists in physical culture and sports under martial law in Ukraine.]. *Psykhologopedahohichni problemy suchasnoyi shkoly – Psychological and pedagogical problems of the modern school*, 2. Retrieved from: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(10\).2023.290564](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(10).2023.290564) [in Ukrainian].

4. Pohontseva O.V. (2011). Formuvannya hotovnosti maybutnikh fakhivtsiv iz fizychnoyi rehabilitatsiyi do profesiynoyi diyal'nosti v ozdorovchikh tsestrakh [Formation of future physical rehabilitation specialists' readiness for professional activity in health centers]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: NPDU [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy pro rehabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia: pryiniaty 03.12.2020 № 1053-XX) [The Law of Ukraine on rehabilitation in the field of health care: adopted on 03.12.2020 No. 1053-XX]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Kyiv: Parlam. vyd-vo. Retrieved from: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#> [in Ukrainian].

6. Rybalko L.M. (2024). Napryamy modernizatsiyi profesiynoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi kul'tury ta sportu v umovakh voyennoho stanu [Directions of modernization of professional training of future specialists in physical culture and sports under martial law]. *Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Scientific Journal of the Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University*, 15, 404-409. Retrieved from: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).89](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).89) [in Ukrainian].

7. Rybalko L.M. (2019). Formuvannya hotovnosti maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi kul'tury i sportu do provadzhennya zdorov'yazberezhval'nykh tekhnolohiy [Formation of the readiness of future specialists in physical culture and sports for the implementation of health-saving technologies]. *Visnyk natsional'noho universytetu «Chernihiv's'kyi kolehium» imeni T.H. Shevchenka – Bulletin of the National University “Chernihiv Collegium” named after T.G. Shevchenko*: zbirnyk nauk. prats' / holov. red. M.O. Nosko. Chernihiv: NUCHK, 201-208 [in Ukrainian].

8. Fastivets, A. V. (2023). Pryrodnycho-naukova pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi terapii ta erhoterapii: metodolohiia, teoriia, praktyka: monohrafiia [Natural and scientific training of future specialists in physical therapy and occupational therapy: methodology, theory, practice: monograph]. Poltava Astraya [in Ukrainian].